

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi (ATA 122)

4. Ders

**KÜLTÜREL ALANDA YAŞANAN DEĞİŞİMLER VE
GELİŞMELER**

Haftanın Hedefi

Bu hafta izlenecek konular ile kültürel alanda yaşanan değişimler ve gelişmeler, milli kültür bilincinin oluşturulması, Harf Devrimi, Türk Tarih Kurumunun kurulması, Türk Dil Kurumunun kurulması, sanat ve basın hayatında gelişmeler çerçevesinde sanat ve basın incelenecektir.

1. Kültürel Alanda Yaşanan Değişimler ve Gelişmeler

A. Milli Kültür Bilincinin Oluşturulması

B. Harf Devrimi (1 Kasım 1928)

C. Türk Tarih Kurumunun Kurulması

D. Türk Dil Kurumunun Kurulması

E. Sanat ve Basın Hayatında Gelişmeler

MİLLİ KÜLTÜR BİLİNCİNİN OLUŞTURULMASI

Kültür, tarihsel süreç içerisinde toplumda oluşan yaşam biçimi, davranışlar ve değerler bütünüdür. Bu bütün kuşaktan kuşağa aktarılırken döneminin koşulları, toplumun gereksinimleri ve bireylerin yetenekleri doğrultusunda değerlendirilir, yeniden yorumlanır ve bu nedenle belli ölçüde değişimlere uğrar. Kültür değişimleri, ortaya çıkış biçimi ve uygulamaları bakımından “serbest kültür değişimleri” ve “zorunlu kültür değişimleri” olmak üzere ikiye ayrılır. Serbest kültür değişimleri, yabancı kültür toplulukları ile ilişkide bulunan toplumlarda herhangi bir iç ya da dış zorlama olmaksızın kendiliğinden meydana gelen değişikliklerdir.

MİLLİ KÜLTÜR BİLİNCİNİN OLUŞTURULMASI

Giyim, kuşam ve yemek tarzında, günlük yaşamdaki birtakım alışkanlıklarda meydana gelen değişiklikler gibi. Zorunlu kültür değişimleri ise dıştan gelen bir zorlama ya da ülkedeki siyasal iktidarın belli bir amaç doğrultusunda gücünü kullanarak ortaya çıkardığı değişikliklerdir. Japonya'daki Meiji Devrimi, II. Mahmut'un fermanla fesi sarığın yerine geçirmesi bu tür kültür değişimlerine örnektir. Atatürk'ün öncülüğünde yapılan "Türk Devrimi" kültür alanında da değişim ve dönüşümlere yol açarak bir "Kültür Devrimi" yaşanmasını sağlamıştır. Gazi Mustafa Kemal'e göre kültür, *"ulusun tarihsel gidişini gösteren bir harekettir."*

MİLLİ KÜLTÜR BİLİNCİNİN OLUŞTURULMASI

Atatürk 1932’de "Ulusal kültürün her çığırda açılarak yükselmesini, Türkiye Cumhuriyeti'nin temel dileği" olarak saymış ve Onuncu Yıl Nutkunda, "Ulusal kültürümüzü çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkaracağız" sözleriyle kültür devriminin amacının ulusal bir kültürün inşası olduğunu ifade etmiştir: *"Türk ulusunun yönetiminde ve korumasında, ulusal birlik, ulusal duygu, ulusal kültür, en yüksek göz diktiğimiz ülküdür. Yüksek ve devrimci bir kültür düzeyine varmak için, önümüzdeki yıllarda daha çok emek vereceğiz."*

HARF DEVRİMİ (1 KASIM 1928)

Türkler Müslüman olmadan önce, Uygur ve Göktürk alfabelerini kullanıyorlardı. İslamiyet'in kabulünden sonra ise Arap alfabesini kullanmaya başladılar ancak Arap dilini benimsemediler. Arap alfabesinin Türk dilinin ses yapısına uymaması önemli dil sorunlarına yol açmaktaydı. Osmanlı Devleti'nde halk Türkçe konuşup yazarken, eğitimli kesim resmi yazışmalarda Türkçe- Arapça- Farsça karışımı Osmanlıca adı verilen bir dil kullanmaktaydı. Arap alfabesinin Türkçe gramer ve ses yapısına uymaması, Tanzimat'tan sonra yazının ıslahı, hatta Latin harflerinin alınması ve dilde sadeleşme gibi konularda ilk tartışmaları başlattı.

HARF DEVRİMİ (1 KASIM 1928)

II. Meşrutiyet döneminde Türkçülük akımının etkisi ile dilde sadeleşme gerçekleşirken, Cumhuriyet'in ilk yıllarında yazının ıslahı ya da değiştirilmesi konusu yeniden gündeme geldi. Mustafa Kemal Paşa'ya göre Arap harfleri Türk diline uygun olmadığı için, öğrenilmesi zordu ve bu durum toplumun eğitim düzeyini gerilettiğinden Arap harfleri terk edilmeliydi. Mustafa Kemal Paşa, Arap harflerinin öğrenilme zorluğundan doğan vahim görüntüyü şöyle değerlendiriyordu: *"Bir toplumun %10'u %20'si okuma yazma bilir, %80'i %90'ı bilmezse bu ayıptır, bundan insan olanların utanması lazımdır."*

HARF DEVRİMİ (1 KASIM 1928)

Gazi Mustafa Kemal Batı dillerini öğrenirken doğal olarak Latin alfabesiyle karşılaşmıştı ve çeşitli vesilelerle Latin harflerini kullanıyordu. Erzurum Kongresi'nde Mazhar Müfit Kansu'ya yazdırdığı notları arasında "Latin harflerinin kabulü" satırı da bulunmaktaydı. Bu notla anlaşılmaktadır ki, Gazi Mustafa Kemal henüz Milli Mücadele yıllarında harf devrimi yapılması yönünde fikirler taşıyordu. 1923'lerde Latin harflerinin kabulü konusunda başlayan tartışmalar, Mustafa Kemal Paşa'ya henüz kamuoyunun hazır olmadığını göstermişti. Nihayet 1928 yılı başlarında Türkçenin özelliğine uygun bir abecenin saptanması amacıyla "Alfabe komisyonu" oluşturuldu.

HARF DEVRİMİ (1 KASIM 1928)

HARF DEVRİMİ (1 KASIM 1928)

Abece komisyonu, 23 harften oluşan Latin alfabesini olduğu gibi kabul etmedi. Türkçenin özelliğine göre "q, x" harfleri atıldı, "ç, ğ, ş" gibi ünsüzler ve "i, ö, ü" gibi ünlülerin eklenmesi ile yeni Türk alfabesi 8'i ünlü olmak üzere 29 harften oluştu. Mustafa Kemal Paşa, alfabe değişikliğinden sonra halka *"Bugün yapmak zorunda bulunduğumuz çok değerli bir iş daha vardır: Yeni Türk harflerini çabuk öğrenmek kadına, erkeğe, hamala, sandalcıya, bütün yurttaşlara öğretiniz. Bunu yurtseverlik, ulusseverlik görevi biliniz."* sözleriyle seslenerek bir seferberlik başlatmıştır. Hedef, Latin alfabesine altı ay gibi kısa sürede geçmektir.

HARF DEVRİMİ (1 KASIM 1928)

1 Kasım 1928'de Latin alfabesi kabul edildi ve Haziran 1929'dan itibaren kamu hayatında Arap alfabesi kullanılması yasaklandı. Yeni Türk alfabesinin halka öğretilmesi, Mustafa Kemal Paşa'nın "Başöğretmenliği" ile başladı. 11 Kasım 1928 yılında kabul edilen ve 24 Kasım 1928'de yürürlüğe giren, "Millet Mektepleri Talimatnamesi" ile "Yeni Türk harflerinin kısa bir zamanda ve kolay bir surette her ferde okuyup yazabilmek imkânını bahşeden mahiyetinden Türk milletini azami surette istifade ettirmek ve büyük halk kitlelerini okur yazar bir hale getirmek» amacıyla Millet Mektepleri Teşkilatı kuruldu. 1981'den itibaren her yıl 24 Kasım günü "Öğretmenler Günü" olarak kutlanmaya başlamıştır.

HARF DEVRİMİ (1 KASIM 1928)

Böylece, Millet Mektepleri yalnız okuma yazma öğretme değil, aynı zamanda halk ve yurttaşlık eğitimi verme görevini de üstlenmiş oluyordu.

Millet mekteplerinin eğitime başladığı 1 Ocak 1929 tarihi bütün yurtta "Maarif Bayramı" ilan edildi. Faaliyete geçiş tarihinden itibaren ilk dört yılda ülke genelinde 54.050 Millet Mektebi dershanesi açıldı. Toplam nüfusu 14 milyon civarında olan ülkemizde, bu kurumlara devam edenlerin miktarı Mayıs 1932'ye kadar 2.5 milyonu geçti. Böylece Harf Devrimi ile varılmak istenen kısa vadeli hedeflere büyük ölçüde ulaşılmış oldu.

TÜRK TARİH KURUMUNUN KURULMASI

Osmanlı Devleti çeşitli uluslardan meydana geldiği için, ulus olma bilinci oluşturmak üzere harcanan çabalardan çok fazla sonuç alınamamıştı. II. Meşrutiyetle birlikte gelişmeye başlayan "Türklük" bilinci Türk Devrimi yıllarında asıl başarısını kazandı. Türk Tarihi Osmanlı Devleti'nde "Osmanlı Ailesi Tarihi" olarak okutulup yorumlanıyordu. Oysa Türklerin Osmanlı Devleti'nden önce de birçok devlet kurdukları, İslamiyet'ten önce dünyada önemli roller üstlenmiş oldukları Mustafa Kemal Paşa tarafından tümüyle gün yüzüne çıkartıldı.

TÜRK TARİH KURUMUNUN KURULMASI

Cumhuriyet'in ilk yıllarında, Türk tarihindeki eksikleri tespit eden Ulu Önder, *"Tarih bir milletin nelere müsait olduğunu ve neleri başarmaya muktedir bulunduğunu gösteren en doğru bir kılavuzdur"* sözleriyle tarih öğretiminden sağlanmak istenen faydayı özetlemektedir. Tarihin toplum üzerindeki tesir ve gücünün farkında olarak bu alanda yeni ve ciddi çalışmalar yapılması konusundaki hususiyetini de şöyle özetlemiştir: "Tarih yazmak, tarih yapmak kadar önemlidir. Yazan yapana sadık kalmazsa, değişmeyen gerçek, insanlığı şaşırtacak bir durum alır."

TÜRK TARİH KURUMUNUN KURULMASI

”Bir vatanın sahibi olmanın yolu, o topraklarda yaşanmış tarihi olayları bilmek, doğmuş uygarlıkları tanıma ve sahip olmaktan geçer” Atatürk’e göre bir milletin en önemli görevlerinden biri tarihine sahip çıkmasıdır. Çünkü milletlerin tarihi, onları dünya siyasetindeki büyüklüğünü göstermektedir. Atatürk’e göre tarih, bir milleti dünyaya tanıtan en büyük güçtür. “Ecdadımız büyük imparatorluk kurmuş, uygarlıklar yaratmış. Bizim görevimiz bunları aramak, incelemek, kendi milletimize ve dünyaya tanıtmaktır.”

TÜRK TARİH KURUMUNUN KURULMASI

Cumhuriyet dönemi tarih çalışmalarında ağırlıklı olarak Türklerin dünya tarihindeki gerçek yerleri ve uygarlık dünyasındaki rolleri araştırılarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Tarih araştırmalarının 1930 yılında hız kazanmasından sonra Ankara'da toplanan Türk Ocakları 6. Kurultayında Mustafa Kemal Paşa Türk Tarih Kurumunun kurulması fikrini ortaya atmıştı. Bu gelişme üzerine 1931 yılında Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti kuruldu.

TÜRK TARİH KURUMUNUN KURULMASI

Cemiyet'in amaçları şöyle özetlenmişti:

1. İlmi tartışmalar yapmak,
2. Türk tarihinin kaynaklarını araştırıp yayınlamak,
3. Türk tarihini aydınlatmaya yarayacak belge ve malzemeyi elde etmek için gereken yerlere keşif heyetleri göndermek,
4. Cemiyet'in çalışmalarının sonuçlarını her türlü yolla yayınlamak.

TÜRK TARİH KURUMUNUN KURULMASI

Tarihin siyasal bir yaklaşım ve ideolojik görüş doğrultusunda değil gerçeklerin ışığında aydınlatılması amacını taşıyan Mustafa Kemal Paşa'nın öncülüğünde tarih çalışmaları başlamıştı. Ders kitaplarının yazımında bizzat görev aldı ve bazı bölümlerin yazımında tarihçilere yol gösterdi. Bu sırada temel esaslarının Mustafa Kemal Paşa tarafından saptandığı Türk Tarih Tezi tartışılmaya açılmıştı. Bu teze göre, Türk uygarlığı kökleri Orta Asya'ya dayanan tarihin en eski uygarlıklarından biriydi.

TÜRK TARİH KURUMUNUN KURULMASI

İlk uygarlığı kuranlar, göçlerle birlikte eski dünyaya yayılmışlar ve gittikleri yerlere uygarlıklarını da taşımışlardı. Batı'daki dil ve tarih çalışmalarından esinlenerek *"göçlerin, Asya kıtasının diğer bölümlerine Afrika'ya ve Avrupa'ya kadar uzandığı bu nedenle bütün ırkların ve ulusların kökeninde Türklük olduğu"* görüşü hâkim olmaya başlamıştı. Türk Tarih Tezi ve tarih çalışmaları, Türk Devrimi'nin kültür alanındaki uzantısı niteliğindeydi. İslam kimliği içinde kaybolmuş Türk tarihinin bütünlüğünün sağlanması ve Türk kimliğinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştı. İmparatorluğun son dönemlerinde yan yana görülen ümmetçi ulusçu anlayıştan vazgeçilip tümüyle ulusal karakterli bir tarih görüşünü hâkim kılmak üzere çalışmalar yapılıyordu.

TÜRK TARİH KURUMUNUN KURULMASI

Batı'nın Türklerin uygarlıktan yoksun yalnızca asker bir toplum olduğu iddialarını çürütmek için her yerde ve her alanda Türkü, Türklüğü ve Türk uygarlığını öne çıkaran çalışmalara hız verilmişti. Türk Tarih Tezi, Anadolu'da uygarlık kurmuş medeniyetlerin Türklükle ilişkilerini ortaya çıkararak Batı'nın Anadolu üzerindeki tarihsel iddialarının asılsızlığını ispatlamak gibi siyasi bir amaç da taşımaktaydı. Türk tarihinin ilmi yönden bütün gerçekleriyle ortaya çıkarılması için 1935 yılında Ankara'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi kuruldu. Aynı yıl Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti adı Türk Tarih Kurumu olarak değiştirildi.

TÜRK TARİH KURUMUNUN KURULMASI

Devletin ve ulusal kurumların yardımlarıyla Türk Tarih Kurumunda tarih seferberliği başlatıldı. 1937 yılında İstanbul Dolmabahçe Sarayı'nda yoğun bir katılımıla II. Türk Tarih Kongresi toplandı. Kongre sırasında tarih öncesinden Cumhuriyet Dönemine kadar ülkemizde ve Orta Doğu'da gelişen uygarlıklara ait maket ve resim sergisi de açılmıştı. Bu sergi halka sürekli açık tutuldu. Yaşamının sonuna kadar tarih çalışmalarının içinde yer alan Atatürk, kuruma siyasal etkilerden ve iktidarların güdümünden korunarak serbestçe çalışmalarını sürdürebilmesi için mirasının bir kısmını bıraktı.

TÜRK DİL KURUMUNUN KURULMASI

Dil, kişiler arasındaki en etkin, en doğal ve sürekli iletişim aracıdır. Kültürü oluşturan temel öge olduğu gibi, kültürü elde etmenin, öğrenmenin araçlarından biridir. Bunların yanında dil toplumu, ulusu oluşturan ve ulusallaşmayı sağlayan ana etkenlerden biri olarak da büyük önem taşımaktadır. 7. yüzyıla ait Orhun Yazıtları, Türkçenin oldukça gelişmiş bir yazı dili olduğunu göstermiştir. Türklerin İslamiyet'e girmeleri dilimizin de iki yabancı dilin, Arapça ve Farsçanın etkisi altına girmesine yol açmıştır. İslamiyet'ten sonra kurulan Türk devletlerinde bilim ve ibadet dili olarak Arapça, sanat dili için de Farsça kullanılmaya başlandı.

TÜRK DİL KURUMUNUN KURULMASI

Arapçanın yaygınlık kazanması karşısında Türk dilini savunma gereği duyan Kaşgarlı Mahmut 1072'de Divan-ı Lügat-it-Türk adlı ünlü eserini yazdı. 1277'de Karamanoğlu Mehmet Bey "Bugünden sonra divanda, dergahta, bargahta, mecliste, meydanda Türkçeden başka dil kullanılmaya!" fermanını çıkararak Türk diline sahip çıkmış ve Türkçeyi resmi dil olarak kabul etmiştir. Osmanlı Devleti'nde, Türkçe-Arapça-Farsça unsurlardan oluşmuş Osmanlıca adı verilen yeni bir yazı dili yaratılmış ve Türkçe önemini kaybetmişti. Tanzimat'la birlikte başlayan yenileşme hareketlerinde tarih ve dil alanında önemli çalışmalar yapılmamıştı.

TÜRK DİL KURUMUNUN KURULMASI

Osmanlı Devleti'nin dağılmasını önlemek üzere başvurulmuş tarih çalışmaları hanedan tarihinin etrafında dolaşıyor, dil alanında ise pek çok arayışlar olmakla beraber aydınlar tek bir fikir etrafında toplanamıyordu. Dil alanında ağır bir Osmanlıcayı savunan görüşün yanı sıra bir de yabancı kelimeleri tamamen atma eğilimi ortaya çıkmıştı. Dilde ve tarih alanlarında yaşanan fikir ayrılıkları ve kimlik arayışı, bu alanları Cumhuriyet'in öncelikli konularından biri durumuna getirmişti. Gazi Mustafa Kemal dili, Türkçeyi ulusallaşmayı sağlayan etkenleri koruyan ve sürdüren ana öğelerden biri kabul ediyordu. *"Türk dili, dünyada en güzel, en zengin ve en kolay olabilecek bir dildir"* ve *"Türk dili, Türk ulusunun kalbidir, zihnidir"* anlayışı ile 1926 yılında "Dil Heyeti"ni oluşturdu.

TÜRK DİL KURUMUNUN KURULMASI

Alfabenin hazırlanmasından sonra 1928 yılından itibaren Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak çalışmalarını sürdüren Dil Heyeti, bir yazım kılavuzu yayınladı. Heyetin sözlük hazırlığı ise tartışmalara sebep olmuştu. Dil Kurulunun çalışmalarında karşılaşılan sorunlar ve TBMM ödeneğinin kesilmesi neticesinde dil çalışmalarının sürdürülebilmesi için heyetin özerk bir yapıya kavuşturulması gerektiği düşünülerek 12 Temmuz 1932 tarihinde Türk Dili Tetkik Cemiyeti kuruldu. Türk dilini incelemek, elde edeceği sonuçları yayınlayıp yaygınlaştırmak, dilin güzelliğini ve zenginliğini meydana çıkarmak, onu yeryüzünün dilleri arasında değerine yakışır yüksekliğe erdirmek amacıyla kurulan Türk Dili Tetkik Cemiyeti derleme,tarama sözlükleriyle birlikte sözlük çalışmalarına başladı.

TÜRK DİL KURUMUNUN KURULMASI

Bu çalışmaları yakından izleyen Mustafa Kemal Paşa, Türkçe sözcükler kullanarak dönemin aydınlarına örnek oldu. Türk Tarih Tezi'nin bir yansıması olarak "tarihin en eski uygarlığını kurmuş olan Türklerin dilinin, en eski yüksek kültür dili olduğu ve ilk sözcüklerin ve kavramların güneşten kaynaklandığı" varsayımı kabul edilerek "Güneş Dil Teorisi" ortaya çıkarıldı. Bu teoriye göre bütün diller Türkçeden, Anadolu'dan dünyaya yayılmıştı. Bu varsayımlar yapılan uzun dil çalışmalarından sonra kanıtlanamayınca teori tarihe mal oldu. Türk Dili Tetkik Cemiyeti halk dilini inceleyerek konuşma dili ile yazı dili arasındaki farkı ortadan kaldırdı.

TÜRK DİL KURUMUNUN KURULMASI

Böylece zaman içinde büyük bir dil devrimi gerçekleştirildi. Dil devrimi ile dildeki ulusallaşma çabaları doğrultusunda eğitimin ulusal dilde yapılması mümkün olabilmişti. Atatürk, sonradan "Türk Dil Kurumu" adını alan kuruma mirasının bir bölümünü bağışladı.

SANAT VE BASIN HAYATINDA GELİŞMELER

"Efendiler; hepiniz milletvekili olabilirsiniz. Bakan olabilirsiniz, hatta cumhurbaşkanı olabilirsiniz. Fakat sanatçı olamazsınız."

Mustafa Kemal Atatürk

SANAT VE BASIN HAYATINDA GELİŞMELER

a. Sanat

19. yüzyılda Osmanlı aydınları yeniliğın ve gelişmenin savunucuları olarak gelenekçi anlayıőa karşı amansız bir mücadeleye girişmişlerdi. Eserlerini halkı aydınlatmak, onlara yeni bir ruh ve heyecan kazandırmak için kaleme alıyorlar, sanatı toplumun çıkarları doğrultusunda kullanmaya çalışıyorlardı.

SANAT VE BASIN HAYATINDA GELİŞMELER

Osmanlı Devleti'nde batılı anlamda sanatsal gelişmeler, saray çevresinde Avrupalı ressam ve mimarların etkisi ile başladı. 1882 yılında Osman Hamdi Bey'in çalışmaları ile resim ve heykel eğitimi vermek amacıyla Sanayi-i Nefise Mektebi açıldı. Bu okulu başarı ile bitiren öğrenciler 1910 yılından itibaren Avrupa'ya gönderildiler. 1914 yılında Avrupa'daki eğitimlerini tamamlayıp dönen genç sanatkârlar, Türk resim sanatında önemli aşamalar kaydettiler. Gazi Mustafa Kemal tarihi araştırmalara önem veren, geçmişte yapılanların incelenerek ortaya çıkarılanların sebep-sonuç ilişkisi içinde bugüne aktarılmasını savunan bilimsel bakışa sahip bir liderdi.

SANAT VE BASIN HAYATINDA GELİŞMELER

Sadece kendi tarihini değil, başka milletlerin tarihlerini de inceleyerek Türk Devrimi'nin yolunu çizmişti. Gazi Mustafa Kemal, Osmanlı'nın geri kalmışlığından kurtulmak için kültür ve sanat alanında kaydedilecek gelişmelere büyük önem verdi. Ülkenin her bucağında kültürel ve sanatsal etkinliklerin gerçekleştirilmesi için gerekli olan tedbirleri aldı ve uygulama sahasına geçirdi.

SANAT VE BASIN HAYATINDA GELİŞMELER

Gazi Mustafa Kemal, ister el sanatları ister güzel sanatlar olsun, sanatın millet hayatındaki yerini ve önemini *"Sanatsız kalmış bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir"* sözleriyle özetliyordu. Sanatın bir toplumun inşasında ve insan yetiştirmede önemli bir etken olduğunu bilen Gazi Mustafa Kemal, sanat alanında köklü bir anlayış değışikliğı yaratma çabası içine girmişti.

SANAT VE BASIN HAYATINDA GELİŞMELER

SANAT VE BASIN HAYATINDA GELİŞMELER

Atatürk'ün tarih alanında önem verdiği bilim dallarından biri arkeolojidir. Veliaht Vahdettin ile gittiği Almanya seyahatinde Atatürk Berlin'de Postdam Sarayından ve Pergamon (Bergama) Müzesi'ndeki Zeus Tapınağı'ndan etkilenmiştir. Almanya seyahatinde gezdiği müzelerde gördüğü tarihi eserlerin arkeolojiye ilgi duymasında önemli etkisi olmuştur. Almanya gezisinde müzeciliğin önemini anlayan Atatürk, Cumhuriyet'in ilanından 6 ay sonra Topkapı sarayını müze haline getirerek tarihi eserlere sahip çıkma yolunda ilk önemli atmıştır ve İstanbul'a her gelişinde mutlaka Topkapı sarayındaki müze çalışmalarını denetlemiştir.

SANAT VE BASIN HAYATINDA GELİŞMELER

"Bir millet ki resim yapmaz, bir millet ki heykel yapmaz, itiraf etmeli ki o milletin tarihin gelişme çizgisinde yeri yoktur. Halbuki bizim milletimiz, gerçek özellikleriyle gelişme içinde medeni olmaya layıktır." 1926'da İstanbul Sarayburnu'nda Viyanalı bir heykeltıraşa heykelini yaptırmak suretiyle bu sanatın gelişip ilerlemesi için katkıda bulunmuş. Cumhuriyet'in 10. yıldönümünde Anadolu'ya "Yurt Gezileri" adı altında pek çok ressam göndermiştir. Türk ressamların ve heykeltıraşların yaptığı eserler, 1937 yılında kurulan İstanbul Resim Heykel Müzesi'nde sergilenmiştir. Gazi Mustafa Kemal sanatın, özellikle de güzel sanatların gelişmesinde ve ilerlemesinde ufuk açıcı ve yol gösterici olmuş, sanatın çok yönlü gelişimini sağlamak için büyük çaba sarf etmiştir.

SANAT VE BASIN HAYATINDA GELİŞMELER

b. Basın

İstiklal Savaşının zaferle sona ermesi üzerine İstanbul basını tasfiyeye uğramış, Milli Mücadele'nin aleyhinde olan gazeteler kapatılmıştı. 1923'te "Vatan" gazetesi çıkmaya başlamış, Ankara'da çıkmakta olan "Yeni Gün" İstanbul'a nakil olunmuş ve bir süre sonra yerine "Cumhuriyet" gazetesi kurulmuştur. Gazi Mustafa Kemal, 1923'te hiçbir şahsiyetin basına etki edemeyeceğini şu sözleriyle anlatmıştır: *"Matbuat hiçbir sebeple tahakküm ve nüfuza tabi tutulamaz. "* 1923'te bir başka konuşmasında şu ifadelerle yer vermiştir: *"Gazeteciler kanunun ve umumun menfaatlerinin aksine muamelelere şahit ve vakıf oldukları takdirde gerekli yayında bulunmalıdır."*

SANAT VE BASIN HAYATINDA GELİŞMELER

"1924 Anayasası ile "Matbuat, kanun dairesinde serbesttir ve neşredilmeden evvel teftiş, muayeneye tabi değildir." hükmü getirilmiştir. Basının hürriyetini iyi kullanması gerektiğinin bir vazife olduğu mesajını veren Gazi Mustafa Kemal, basın hürriyetiyle ilgili olarak 1924 yılında řu açıklamayı yapmıştır:

SANAT VE BASIN HAYATINDA GELİŞMELER

"Basının tam ve geniş hürriyeti iyi kullanmasının, ne derecede nazik bir vaziyet olduğunu söylemeye lüzum görmem. Her türlü kanuni kayıtlardan evvel bir kalem sahibinin ilme, ihtiyaca ve kendi siyasi telakkilerine olduğu kadar vatandaşların hukukuna ve memleketin, her türlü hususi telakkilerin üstünde olan, yüksek menfaatlerine de dikkat ve hürmet etmek manevi zorunluluğı, asıl bu mecburiyettir ki umumi düzeni temin edebilir. Bununla beraber bu yolda yanılma ve kusur olsa bile; bu kusuru düzeltecek etken ve vasıta; basın hürriyetinden doğan mahzurların giderilme vasıtası, yine basın hürriyetidir."

SANAT VE BASIN HAYATINDA GELİŞMELER

SANAT VE BASIN HAYATINDA GELİŖMELER

Meclis'in Hükümet'e Ŗeyh Sait isyanının bastırılmasında önlem alınması için çıkartmış olduğu 4 Mart 1925 tarihli "Takrir-i Sükun" Kanunu ile basın hayatına getirilen kısıtlamalar üzerine Gazi Mustafa Kemal Ŗu açıklamayı yapmıştır: *"Basın hürriyetinin mahzurlarının giderilmesinin yine basın hürriyetiyle mümkün olduğuna dair bu büyük Meclis'in yol gösterme ve düzenleme sahasında güzel karşılanan esasları, eğer Cumhuriyet'in ruhu olan faziletten mahrum kendini bilmezlere basının sinesinde haydutluk fırsatını verirse, eğer halkı aldatan ve doğru yoldan çıkaranların fikriyat sahasındaki uğursuz tesirleri, tarlasında çalışan suçsuz vatandaşların kanlarını akıtmasına, yuvalarının dağılmasına sebep olursa ve eğer en nihayet haydutluğun en kötüsünü göze alan bu gibi kimseler, kanunların özel müsaadelerinden istifade imkânını bulursa, Büyük Millet Meclisi'nin eğitici ve ezici kudretinin müdahale ve uyarması elbette gerekli olur."*

SANAT VE BASIN HAYATINDA GELİŞMELER

1928'de yapılan Harf Devrimi'nden sonra teknik sorunlar ve okuyucu sayısında görülen azalmanın yarattığı sıkıntılar üzerine devlet, gazetelere birtakım yardımlarda bulundu. Gazi Mustafa Kemal, Türk basın hayatında "samimiyet ve doğruluk" ilkelerinin önemine vurgu yapmıştır. «*Cumhuriyet devrinin kendi zihniyet ve ahlakıyla donanmış basınını yine ancak Cumhuriyet'in kendisi yetiştirir.*» Sözleriyle de basından beklentileri özetlemiştir. Cumhuriyet döneminin ilk Basın Kanunu 1931'de çıkmıştır. 1931 Basın Kanunu'nu izleyen dönemde önemli dergiler yayınlanmıştır.

